

Skäggagam

Vetenskapligt namn: *Pogona vitticeps*
Familj: Agamidae (Agamer)
Släkte: *Pogona*
Livslängd: 10-15 år
Ursprung: Australien
Fullvuxen storlek: 45-55cm
Föda: Allätare
Aktiv: Dagaktiv
Miljötyp: Marklevande

Dvärgskäggagam

Vetenskapligt namn: *Pogona henrylawsoni*
Familj: Agamidae (Agamer)
Släkte: *Pogona*
Livslängd: 10-15 år
Ursprung: Australien
Fullvuxen storlek: 25-32cm
Föda: Allätare
Aktiv: Dagaktiv
Miljötyp: Marklevande

Allmänt

Skäggagamer (*Pogona vitticeps*) kommer ursprungligen från centrala Australien, och dvärgskäggagamer (*Pogona henrylawsoni*) kommer från strax norr om det. Numer får de inte exporteras från Australien dock, men det gör inget då många lyckats föda upp många fina ödlor av denna art här i Sverige och Europa.

Skäggagamer är en mycket populär ödla som vuxit fram att bli en av de mest populära ödlorna att ha som husdjur i de svenska hemmen.

Då det är en dagaktiv ödla, som oftast är en lugn och lätthanterlig art så lämpar sig denna ödla väldigt bra för nybörjare.

Det finns 8 olika typer av skäggagamer, men endast 2 av dessa brukar man ha som husdjur. Det är *Pogona vitticeps* (vanlig skäggagam) och *Pogona henrylawsoni* (dvärgskäggagam) som finns att köpa på den svenska marknaden. Skötseln för dessa två är likadan. De andra arterna finns att hitta, men är inte alls vanliga.

Förutom lite färgskillnader och storleksskillnader på de olika typerna av skäggagamer så är det deras "krona" man lättast ser skillnad på de olika arterna.

Namnen på de andra skäggagamer är *Pogona barbata*, *Pogona Microlepidota*, *Pogona minor minor*, *Pogona minor minima*, *Pogona minor mitchelli* och *Pogona nullarbor*.

Utseende – färg och morf

Skäggagamens kropp är täckt av spetsiga fjäll/taggar längst med sidorna ända från uppe på huvudet ända ner till bakbenen. Under hakan har de taggar som de kan blåsa upp/fälla ut likt ett skägg, och därav det svenska namnet, skäggagam. I det vilda har de oftast en sandfärgad färg, en grå-, brun- och rödaktig färg. I fångenskap har man dock lyckats avla fram många andra färger på skäggagamer.

Exempel på färger på skäggagamer som idag finns att köpa är röda, orangea, gula, vita/grå.

Vanligt fel många gör när det pratar om färger är att missta det för morfer. Färg och morf är olika saker.

Morf kommer från engelska ordet morph. Morf har ingenting med själva färgen på huden på en skäggagam att göra.

CROWN SPIKES AND HEAD SHAPES OF BEARDED DRAGON SPECIES

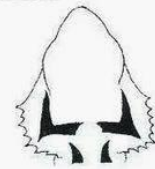
Drawings M. Becker

barbata
"Eastern"

vitticeps
"Central"

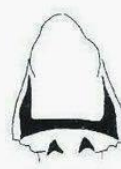
minor
"Western"

microlepidota
"Kimberley"

mitchelli
"Mitchell's"

nullarbor

minima

henrylawsoni
"Rankin's" & "Lawson's"

Några morfer som finns är:

Het (Heterozygot)

Skäggagamen är bärande av en morf-gen men visar själv inga tecken att den har den.

Hypomelanistic (Hypo)

Det gör att skäggagamen har färre mörka pigment. Lättast att se detta på är på klorna. Är alla 20 klor vita/genomskinliga är den hypo.

Translucent (Trans)

Det gör att skäggagamen har färre ljusa pigment. Lättast att se detta på är på ögonen. Är ögonen svarta är den trans.

Leatherback

Det gör att skäggagamen har mindre taggiga fjäll på ryggen, och känns lenare där.

Silkback

Dessa skäggagamer har inge fjäll.

Dunner

På en vanlig skäggagam så går alla fjäll åt samma håll. På en dunner går det åt olika håll. Lättast att se detta är på mönstret på skäggagamen då det kan gå lite hur som, och inte lika strukturerat som hos en vanlig skäggagam.

Witblits

Skäggagamen saknar mönster och är helt enfärgad.

Zero

Skäggagamen saknar både mönster och färg.

Kroppsspråk och beteende

Skäggagamer använder sig mycket av sin kropp för att kommunicera med varandra. Här är några exempel på vad de brukar göra.

Blåsa upp sig och skägget:

Skäggagamen blåser upp/fäller ut sitt skägg så taggarna sticker ut under hakan. Det är inte ovanligt att den även får skägget att svartna.

Anledningen till att den gör detta är för att verka stor och farlig, och eventuellt skrämman bort faror. När de blir riktigt arga så gapar de även med munnen. Hanarna kan även blåsa upp skägget för att imponera på honor. Ibland blåser det även upp skägget lite som "morgongympa".

Nicka med huvudet:

Skäggagamen nickar snabbt med huvudet upp och ner. Detta är för att visa sin dominans eller att visa att de är upphetsade. Oftast är det hanar som använder sig av detta, speciellt under parningssäsongen.

Nickande används även av skäggagamer för att bestämma rang gentemot varandra.

Veve med armen:

Skäggagamen står och vevlar långsamt med ena armen. Det är ett tecken på undergivenhet. Nickar en skäggagam mot en annan kan den andra stå och veva med armen för att visa sin undergivenhet.

Plattar ut sig:

Skäggagamen lägger sig ner och gör sig helt platt. Detta gör den för att på en större yta av sin kropp kunna ta upp värme och UV strålning.

De kan även använda sig av detta för att försöka gömma sig och bländas in i sin omgivning mera.

"Ploppar ut" ögonen:

Skäggagamer "ploppar ut" ögonen. Detta är något främst yngre skäggagamer gör, men även äldre, för att sträcka ut huden vid ögonen. Oftast görs detta i samband med att skäggagamen ömsar.

Ligga och gapa:

Skäggagamer kan ligga på solplatsen ibland med öppen mun. Detta är för att reglera värmen. Man bör kontrollera så man inte har det för varmt i terrariet om de gör detta. Ligger temperaturen på bra värden är det ingenting att vara orolig över.

Terrarium – storlek

L80

När man ska bestämma hur stort terrarium man ska ha till sin skäggagam är det viktigt att man följer de regler (L80) som Jordbruksverket satt upp på vad som är det minsta tillåtna yta man får ha på sitt terrarium.

Här till höger finns ett litet utdrag från L80 där det står vilka mått det är som gäller. Viktigt att tänka på är att dessa mått endast är **MINIMIMÅTT**, så kan man ha större är det absolut att rekommendera. Måtten gäller hållning av 1 eller 2 ödlor i samma terrarium. Ska man ha flera i samma terrarium så måste man ha ännu större. Men som sagt, kan man ha ännu större är verkligen att föredra redan vid ödla nr 1! Om man har en 3e ödla måste man lägga till på minimimåttet för att få det godkänt.

Ödlans längd mäts från nospetsen till svansspetsen; vid avbruten eller regenererad svans gäller uppskattat mått med ursprunglig svanslängd.

Som köns mogen räknas en ödla efter att den uppnått mer än halva sin vuxna längd eller om den dessförinnan visar tecken på könsrelaterad rivalitet och aggressivitet mot artfränder.

För att räkna ut bottenytan på ett terrarium så tar man bredden * djupet, i meter, och får då ut bottenytan i kvadratmeter (kvm).

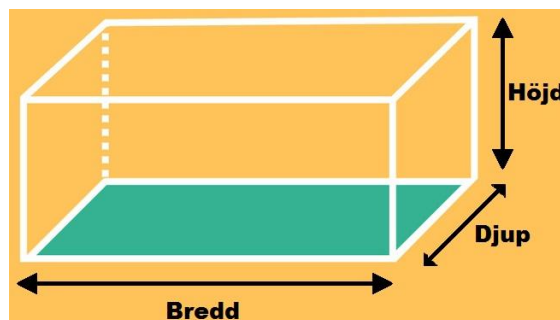
Ex. Terrariet är 150cm brett, 70cm djupt och 80 högt. $1,5m * 0,7m = 1,05kvm$.

Så i räkneexemplet får man ha upp till 2 skäggagamer som är upp till 50cm långa. Är någon av ödlorna 51 cm eller längre måste det vara större.

OBS! Eventuella hyllplan får inte räknas in i bottenytan.

Även fast man räknar skäggagamer som marklevande ödlor så spenderar de mycket tid åt att klättra. Så även om lägsta tillåtna terrariehöjd för en normalstor skäggagam är 50cm så bör man satsa på att ha ett terrarium som är runt 80-90cm istället.

Ödlans längd:	Minsta tillåtna bottenyta:	Minsta yta per icke köns mogen ödla vid grupphållning	Minsta yta per köns mogen ödla vid grupphållning:	Minsta tillåtna höjd:
Upp till 10cm	0,06 kvm	0,0075 kvm	0,03 kvm	20 cm
10-15 cm	0,09 kvm	0,011 kvm	0,045 kvm	20 cm
16-20 cm	0,16 kvm	0,02 kvm	0,08 kvm	30 cm
21-30 cm	0,36 kvm	0,045 kvm	0,15 kvm	30 cm
31-40 cm	0,64 kvm	0,08 kvm	0,32 kvm	40 cm
41-50 cm	0,9 kvm	0,15 kvm	0,45 kvm	50cm
51-75 cm	1,8 kvm	0,3 kvm	0,9 kvm	60 cm

Klimat

Temperaturen i terrariet delar man upp i tre delar, en sval sida, en varmare sida samt en solplats. Temperaturen ska vara 25-27°C på den svala sidan och 29-32°C på den varma. Solplatsen ska ligga runt 38-42°C.

Tänk på att det är lufttemperaturen man bör ha inom dessa värden, och det mäter man enklast med en vanlig digital termometer. Det kan vara bra att ha 2-3st termometrar utplacerade på olika ställen i terrariet för att ha riktigt bra koll på de olika temperaturerna på olika stället i terrariet.

Använder man sig av en IR-temperaturmätare ("pistolmätare") så är det yttemperaturen man får. Det är då inte helt ovanligt att man på solplatsen får uppemot 50°C när man mäter där.

Även fast man kan använda sig utav en värmematta för att få upp värmen i ett terrarium så är det bättre och mer naturligt om värmen kommer ovanifrån i form av värmelampa.

Luffuktigheten ska ligga runt 30-50%.

För att få upp luffuktigheten, speciellt på vintern när det är extra torrt, kan man använda sig av en blomspruta och spraya i terrariet. Man bör undvika att spraya rakt på skäggagamen då detta kan kyla ner den när vattnet dunstar från den.

Ett annat knep kan vara att vattna bottensubstratet. När det då dunstar så höjd luffuktigheten.

Ett tredje alternativ kan vara att ha en luffuktare ståendes ovanpå eller i närheten av terrariet.

Man bör inte ha den inne i terrariet då detta kommer höja luffuktigheten för mycket. Att ha en luffuktare igång utanför terrariet fungerar jätte bra, och är även bra för oss människor under vintertid när det är torr luft inomhus.

För att simulera årstider kan man ha belysningen igång olika många timmar beroendes på vilken årstid. Detta är några bra riktlinjer att följa då, under sommaren 15 timmar, under vår och höst 12 timmar och under vintern 10 timmar.

Bottensubstrat

I det vilda där man kan hitta skäggagamer består marken av hård packad lera och sand. Att få något att likna det i ett terrarium kan vara väldigt svårt.

Att bara använda sig av vanlig sand är inget bra alternativ. Dels är det inte alls naturligt för skäggagamer att ha det som bottensubstrat, men sen finns det även en ganska så stor risk att de råkar äta av sanden vilket kan leda till att de blir förstoppade.

Att skippa bottensubstrat, använda sig av någon reptilmatta, kakel, pellets eller papper som underlag bör man dock inte heller göra. Skäggagamer älskar att gräva och bör därmed ges möjligheten att göra det.

För att få något som liknar den naturliga miljö de bor i någorlunda kan man uppnå genom att blanda sand, vanlig sandlådesand fungerar kanon, och ogödslad kaktusjord eller solmull, ca 50/50. Det bör vara minst 8-10cm djupt så de har goda gräv möjligheter.

Inredning

När man ska fixa inredning till sin skäggagam kan man självklart åka iväg till djur/zoo handeln och köpa grottor, stenar, grenar osv där. Det blir lätt att man vill köpa på sig en hel del grejer, och det drar ofta iväg i pris fort då.

Som tur är så finns det en väldigt billig lösning på det, och det är att man går ut i skogen och plockar det man vill ha. Något man bör ha i åtanke när man plockar grenar utomhus är att hålla sig borta från barrträd samt ek.

Ek innehåller nämligen garvsyra (tanniner), och barrträd innehåller terpeneter vilket är skadligt för skäggagamer.

Stenar eller skifferplattor är det bra om man har en del i terrarier som skäggagamen kan klättra på. Detta hjälper till att slita ner deras klor så de inte blir för långa och får problem med dem pga det.

När man tar saker utifrån behöver man inte behandla dem på något sätt för att få bort bakterier eller så. Får man tips om att man måste tvätta av dem, ha dem i ugnen, i frysen eller hålla kokande vatten på dem är det helt onödigt. Man bör givetvis inte plocka saker som finns ut med vägar. Man kan skölja av dem i duschen dock för att få dem renare och se lite finare ut, men detta är enbart för den estetiska aspekten. Skulle det finnas små insekter med i grenar man plockar är dessa inte farliga. Myror kan man försöka undvika dock.

Bakgrunder kan man fixa på olika sätt. Det finns fotobakgrunder, liknande dem man brukar ha till fiskar/akvarium, sen finns det att köpa färdigbyggda (brukar oftast vara dyra), eller så kan man använda sig av korkplattor som bakgrund, men absolut roligast är att bygga en egen bakgrund.

Ett bad ska man ställa in så de har tillgång till färskt vatten. Det är inte speciellt vanligt att de kommer dricka ur denna skål då de får i sig tillräckligt med vätska genom sin föda oftast. Tänk på att skäggagamer är en ödla som lever där det är väldigt torrt, så det ska inte vara ett jätte stort och djupt bad.

Gömställen bör man ha minst 2 styckena av. Ett som finns på den svala sidan och ett som finns på den varma sidan. Har man flera ödlor bör även antalet platser att gömma sig på öka.

Växter brukar vara snyggt att ha i terrariet. Antingen kör man med plastväxter eller så stället man in riktiga växter. Man bör kolla upp innan så de ej är giftiga dock då det inte är ovanligt att de kan bli uppätta av skäggagamen. En fördel med att ha riktiga växter är att det blir lättare att reglera luftfuktigheten i terrariet så det inte är för torrt.

Exempel på olika växter man kan använda sig av är olika sukulenter (utan taggar), svärmostunga, dracenasläktet, fikusar och yuccapalm.

Belysning

Att man inreder sina terrarier efter hur reptiler bor i det vilda är en självklarhet för de flesta. Dels för att man tycker att det är snyggt, men även för att man vill reptilernas bästa och att de ska få bo i en omgivning med tillgång till alla positiva saker de hade haft möjlighet till i det fria.

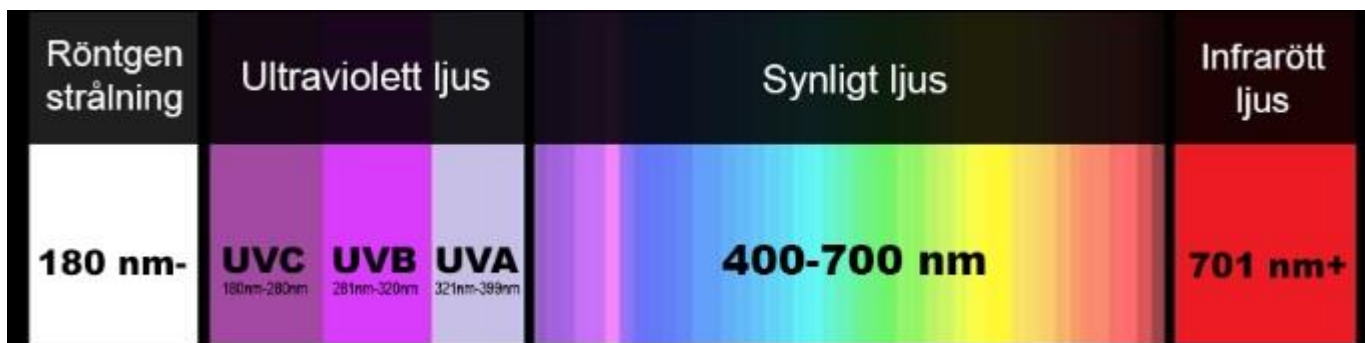
En av de viktigaste sakerna för att återskapa en verklig miljö är att simulera solen som både ger ifrån sig värme och ljus.

Och det är det där med ljuset som är en otroligt lurig sak. Ljus finns i flera olika former; både ljus som är synligt för oss människor, men även ljus som vi inte själva kan se.

Detta är inte alltid så lätt att förstå sig på utan att behöva fördjupa sig i det. Men här är ett försök till att förklara det kortfattat.

Ljus är elektromagnetisk strålning där det är fotoner som rör sig i vågor. Man kan då mäta avståndet på dessa vågor, våglängder, vilket är så pass korta att man mäter dem i nanometer (1nm = 0.00000001 m).

För människan är det bara ljusvågor som är mellan 400nm-700nm som är synligt och kan uppfattas av ögat. För reptiler är det dock annorlunda, de kan se ljus ända ner till 320nm.

Det är livsviktigt att skäggagamen får tillgång till både UVA och UVB-strålning.

UVA-strålning

Skäggagamer använder sig av reflektioner av UVA-ljus från andra av samma art för att känna igen dem.

Skäggagamers talkottkörtel sitter precis vid deras hjärna och en liten öppning kan ibland ses som en ljus prick ovanpå huvudet mellan ögonen, och när denna exponeras för UVA-ljus så kan deras beteende ändras. De blir mer aktiva, mer sociala, mer benägna att sola, mer matglada och får en större drivkraft att vilja para/föröka sig.

För att tillgodose skäggagamernas behov av UVA så kan man använda sig av vanliga glödlampor och lysrör. De ger ifrån sig ljus som sträcker sig ända ner till 320nm.

UVB-strålning

Skäggagamers hud tar upp UVB-strålning för att sedan omvandla det till D-vitamin i kroppen. Skäggagamer som solar mycket har ofta svårt att ta upp D-vitamin genom kosten, så att pudra maten med D-vitamin räcker inte utan de måste även ha tillgång till UVB-strålning genom belysningen.

Skulle de nu inte få tillgång till tillräcklig UVB-strålning så kan det skada skäggagamen otroligt mycket i det långa loppet. En vanlig sjukdom som uppstår i samband med brist på UVB är Metabolic Bone Disease (förkortas MBD). Det är en sjukdom som kan jämföras med människors benskörhet, och gör precis som det låter, skäggagamens skelett blir otroligt skört och får då lätt frakturer, krokiga ben och svansar m.m. Det är inte ovanligt att de börjar halta eller blir förlamad i delar av kroppen.

Dagsljus

Som dagsljus/allmän belysning i terrariet är bästa alternativet i dagsläget lysrör, gärna HO-lysrör (High-Output) då de lyser bättre. T8 lysrör har en tendens att flimra en del och det uppfattar skäggagamer mycket tydligare än en människa. Man bör därför hålla sig till T5 lysrör.

Ett bra tips för att få riktigt bra UVA-värden i hela terrariet är att använda sig av UVB-lysrör istället för vanliga lysrör, eller helt enkelt kombinera de två. Dagsljusrör ger bra ljus och en liten mängd UVA. UVB-rör ger betydligt mer UVA än dagsljusrör, sen får man då dessutom en liten extra mängd UVB-strålning i hela terrariet, vilket är bra.

LED belysning avger överlag ingen UVA (om det inte står speciellt) så det bör man inte använda sig av.

Sollampor

För att tillgodose en skäggagam så skäggagamen får tillräckligt med UVB strålning finns det i dagsläget 2 typer av lampor på marknaden man kan använda sig av. Den ena är en MV-lampa (Mercury Vapor) och den andra är en HID-lampa (High Intensity Discharge).

MV-lampa - livslängd ca 12-18 månader

Lyser upp som en "vanlig glödlampa" med ganska bra spridning på ljuset. Ger ifrån sig ganska bra UVB-strålning på en liten mindre yta.

Denna typ av ljuskälla avger även en del värme. Fungerar därför ganska bra för reptiler som vill ha en solplats med både värme och en mindre mängd UVB strålning. Viktigt när man använder dessa typer av lampor är att man ska hänga upp dem på rätt höjd så de inte kommer för nära reptilen. Skulle de hänga för nära finns det en risk att reptilen kan utsättas för alldeles för höga värden av strålning vilket kan vara skadligt.

HID-lampa - livslängd ca 12-18 månader

HID-lampor fungerar ungefär som MV-lampor och MV-spottar. De finns i varianterna spot och flood/widebeam (bredare spridning på ljuset).

Skillnaden från MV-lampor är att HID-lampor använder en nyare teknik som håller en jämnare strålning när de är nya och drar mindre ström. Då lamporna avger mycket UVB, lämpar de sig otroligt bra för "soldyrkande" reptiler exempelvis skäggagam.

För att dessa lampor ska fungera behöver man en separat ballast som driver dem. Viktigt när man använder även dessa typer av lampor är att man ska hänga upp dem på rätt höjd så de inte kommer för nära reptilen. Skulle de hänga för nära finns det en risk att reptilen kan utsättas för alldeles för höga värden av strålning vilket kan vara skadligt.

Bra att tänka på angående lampor

- Så länge man har det varmare än 18-19 grader hemma under natten behöver man inte ha någon värmelampa eller värmematta igång då.
- Kompaktlysrör ska man INTE använda som huvudkälla för UVB. Den ger inte ifrån sig tillräckligt med UVB-strålning för att täcka skäggagamers behov.
- Röda lampor ska INTE användas till skäggagamer som värmelampor då de inte ger belysning med det fulla ljusspektrat. Finns då mycket lämpligare lampor att använda sig av
- LED belysning avger överlag ingen UVA (om det inte står speciellt) så det bör man inte använda sig av.

Föda och matvägran

Skäggagamer går under kategorin allätare. Det innebär att de äter insekter, grönsaker, frukt och i vissa fall pinkies (musbebisar)

När de är små äter det mycket mer animalisk föda, men de brukar äta mer och mer grönsaker desto äldre de blir. När skäggagamer är upp till och med 6 månader bör de få insekter 3 gånger om dagen. Vid varje tillfälle som de matas bör de ha chansen att äta tills de är helt mätta.

När skäggagamerna är äldre behöver de inte äta insekter alls lika ofta. Att erbjuda insekter 2-3 gånger i veckan räcker. Det är väldigt vanligt att man övergöder sina reptiler som man har som husdjur. Lättast att veta hur mycket man ska mata en vuxen skäggagam är att titta på hur den ser ut. När de börjar bli tjocka syns det framför allt på magen och svansroten på dem.

Vart ska man köpa foderinsekter?

När man ska köpa insekter är det smartast att köpa detta antingen direkt från reptilbutiker, deras webbutiker eller på reptilmässor. Går man till den lokala djuraffären brukar det oftast bara (om ens det) syrsor och mjölmask att köpa, och där brukar det vara väldigt mycket dyrare.

Gutloada

Innan man matar sin skäggagam med nyinköpta insekter bör man gutloada dem. Vad som menas med det är att man tar och matar/göder upp foderinsekterna innan man ger dem som mat. Anledningen till att man vill göra det är för att de ska få mycket bättre näringsinnehåll, och därmed vara nyttigare och mera mat för skäggagamens del. Annars finns det en risk att man matar skäggagamen med "tomma skal" bara.

Frysa in insekter

Vill man inte hålla på med levande foder hemma (perfekt när man är på semester och har odlevakt som är rädd för insekter) är att man ändå köper på sig levande insekter. Man tar hem dem och gutloadar, för att sedan slänga in dem i frysen. Detta är ett väldigt skonsamt sätt att ta död på insekterna. Man kan sedan plocka fram dem ur frysen och tina upp, för att sedan ge vid behov. Notera dock att det inte finns några garantier att en skäggagam vill äta döda insekter, så detta funkar inte för alla att göra.

Frystorkade insekter

Det finns även frystorkade insekter att köpa. Dessa kan man ha hemma och ge mer som "reservmat" om man får slut på "riktiga" foderinsekter. Anledningen till det är för att de har sämre näringsinnehåll. En öppnad burk förvaras bäst i frysen, annars blir de dåliga fort, samt luktar väldigt illa.

Torkade grönsaker

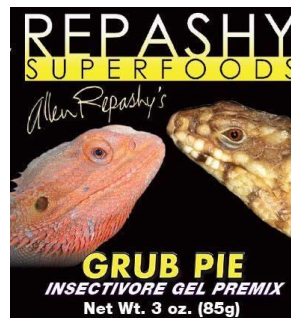
Istället för att alltid använda sej av färska grönsaker till sin skäggagam så kan man ibland variera lite och köra på torkade. Det finns t.ex. speciella påsar med torkade blommor, torkade maskrosor, torkad svartkämpe och torkad brännässla. Dessa brukar finnas i de flesta reptilbutiker eller mässor. Självklart man man plocka egna växter utomhus på sommaren som man sedan torkar för att använda sen på vintern.

Kompletteringsfoder

Det finns lite olika kompletteringsfoder på marknaden att köpa, som torkade grönsaker och pellets. Det innehåller dessvärre bara lite näring.

Något som är värt att lägga ut pengarna på är Repashy Superfoods för amfibier, reptiler, fiskar och fåglar. En serie framställd av den kända herpetologen Allen Repashy. Fodret är en komplett diet i pulverform som man kokar upp med vatten tills det blir gelé, sen är det bara att skära i bitar och servera. Pulvret innehåller allt en reptil behöver; vitaminer, mineraler, calcium etc. Dieten är framtagen för att främja hälsa och reducera risken för MBD.

För skäggagamer finns bland annat Repashy Superfoods Grub Pie och Veggie burger.

Grub Pie

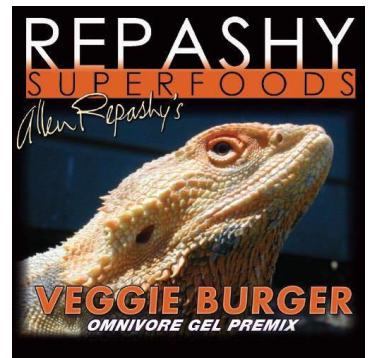
En komplett diet framtagen för alla insektsätande reptiler som innehåller alla vitaminer och näringsämnen en skäggagam kan tänkas behöva. Den kan ges i helt flytande form, gelé form eller fast form.

80 % av innehållet i Repashy Grub Pie består av larver från *hermetia illucens* flugan. För att framställa 1kg Grub Pie går det åt hela 35 000 *hermetia illucens* larver! Det har en perfekt fördelning av kalcium och fosfor som en skäggagam behöver, med en fördelning på 2:1.

Repashy Grub Pie fungerar väldigt bra som komplementsfoder, men bör inte ges som basföda, eller enda födan.

Veggie Burger

Veggie Burger fungerar precis som Grub Pie, förutom att den är som det låter, helt vegetarisk. Även denna innehåller alla näringsämnen en skäggagam behöver. Huvudingrediensen i Veggie Bruger är protein från ärtor och ris.

RescueCal

RescueCal är en högkoncentrerad vätska av kalcium preparat när man har blandat ut det med vatten. Man ska inte ge detta i pulverform. RescueCal innehåller även extra magnesium och elektrolyter, som man använder för att behandla skäggagamer med dåliga blodvärden efter att de har utstått kalcium och/eller vitamin d brist.

Det är den ända flytande kalcium tillskottet på marknaden som innehåller extra magnesium.

När man använder sig av RescueCal så ska man vara väldigt noggrann med sin dosering så det följer anvisningarna. Ska man använda det till sjuka skäggagamer så bör man använda sig av destillerat vatten.

Tänk på att inte lämna levande föda i terrariet när skäggagamen ätit klart, då det finns risk att de kan bita och skada din ödla.

Matvägran

Anledningen till att en skäggagam matvägrar kan vara otroligt många. Skulle en skäggagam inte äta på 3-4 dagar räknas det inte som matvägran. Skulle skäggagamen inte äta på en vecka ska då inte försöka tvångsmata sin skäggagam, om man inte vart i kontakt med veterinär innan, eller annan reptilkunnig person med liknande kunskaper.

Skulle en skäggagam inte vilja äta på en vecka är det absolut ingen fara. Så länge de har tillgång till sallad, under förutsättning att det är en frisk skäggagam och har rätt förutsättningar i sitt terrarium, så kommer den inte att svälta ihjäl sig själv och kommer komma igång att äta igen, så länge den bajsar regelbundet fortfarande dvs.

Skulle den även ha slutat bajs så finns det risk att den blivit förstoppad, och det kan du läsa mer om under rubriken "Förstoppning". Är du fortfarande orolig kan man ringa veterinären och rådfråga.

Några av anledningarna till att en skäggagam börjar matvägrar kan vara följande:

- Skäggagamen har blivit utsatt för stress.
- Man har flera skäggagamer tillsammans och den ena skäggagamen dominerar över den andra.
- Skäggagamen är förstoppad
- Skäggagamen är på väg in i dvala
- Skäggagamen har fel förutsättningar i terrariet, så som fel värme, fel luftfuktighet eller otillräcklig UV-strålning
- Skäggagamen är sjuk, fått munröta eller tandsten.
- Skäggagamen kan vara på väg eller håller på att ömsa
- På gång att lägga ägg
- Vara nyinflyttad i sitt nya terrarium

Foderlista

Animaliskt

Ofta

Dubia (kackerlackor), Gräshoppor, Syrsor, Vandrandepinnar (kontrollera först så det ej är av giftig art)

Ibland

Butterworms, Daggmask (Undvik att plocka nära vägar/bebyggelse), Fjärilar, Nattfjäril, Silkesmask, Vårtbitare (Kontrollera först så det ej är av fridlyst art (södra Sverige)), Waxworms

Mer sällan (Mycket fet mat, bör ses som godis)

Mjölmask, Pinkies, Rosenbaggslarver, Zophobas
För mycket fet mat minskar upptagningsmöjligheten för kalcium.

Aldrig

Insekter plockade nära vägen eller bebyggelse då de innehåller mycket tungmetaller.

Humlor (Finns brist på dem och bör därför inte användas som föda)

Frukt och grönt (frukt bör ges max en gång i veckan och vara max 10 % av maten då)

Obegränsat

Bladsallad, Ekbladssallad, Endivesallad, Escarolesallad, Frisésallad, Haricots verts, Kirskål, Klöver, vit och röd, Machesallad, Maskrosor (även blomman), Squash, Zucchini

2 ggr i veckan

Basilika, Blekselleri, Brännässla (skott), Bräsmor, Buskkrasse, Cikoria, Dill, Fetknopp, Fibblor, Frusna blandade grönsaker, Groblad, Gröna bönor, Kamomill, Kålmalke/Mjölktistel, Kärringtand, Lomme, Malvor, Mjölktistel, Morot, Nagelört, Nasturtium, Nejlikor, Nävor (Geranium), Oregano, Palsternacka, Pumpa, Romansallad, Rosblad, blomman Rödplister, Sandmaskros, Snårvinda, Snärjmåra, Sommarfibbla, Sparris, Styvmorsviol, Tusensköna, Vattenkrasse, Vitplister, Våtarv, Vägsenap, Åkervinda, Ärtor, gröna

1 ggr i veckan

Ananas, Aprikos, Blomkrasse, Blåbär, Bönor, Citrongräs, Dahlia, Granatäpple, Guava, Gurka (ingen näring, bara vätska), Hibiskus, Isbergssallad (ingen näring, bara vätska), Jordgubbar, Kaktusfikon, Koriander, Kålrambi, Körsbär, Mango, Melon, Papaya, Pepparmyntblad, Päron, Rosmarin, Solrosskott, Vetegräs, Äpple

1 ggr i månaden

Banan, Betor + blast, Broccoli (Innehåller oxalsyra, ge sparsamt), Brysselkål, Bönor, Carambola, Groddar, Gräslök, Grönkål, Grönlök, Hallon, Harsyra, Kinakål, Kiwi, Krusig grönkål, Krussallad, Kålrot + blast, Lingon, Majs, Morotsblast, Okra, Oliver, Paprika, Persika, Purjolök, Ruccolasallad (kålväxt, finns ofta i olika salladsmixer, är då ok i mindre mängder), Rädisa, Salladskål, Savojkål, Selleri, Tranbär, Vinbär, Vindruvor

Inte alls (OBS! Kan vara farliga/giftiga)

Avokado (Giftig), Blåsippa (Giftig), Citrusfrukter (Giftig), Kärnor (från frukt), Luktärtor (Giftig), Lök, Mangold (Oxalsyra), Murgrova (Giftig), Persilja (Oxalsyra), Potatisblast (Giftig), Påskiljor (Giftig), Rabarber (Oxalsyra), Riddarsporre (Giftig), Svamp Smörblomma (Giftig), Spannmål (Fytin), Spenat (Oxalsyra), Tomat (Oxalsyra), Vetekli (Fytin), Vitsippa (Giftig), Växter plockade nära vägen eller bebyggelse då de innehåller mycket tungmetaller

Oxalsyra och Fytin

Upptagningen av kalcium hämmas av livsmedel som innehåller oxalsyra. Upptaget hämmas även av livsmedel som innehåller fytin.

Tillskott

Varierad kost är väldigt viktig för skäggagamens hälsa, men tyvärr räcker inte den hela vägen, utan man måste komplettera med kalk och multivitaminer. Man bör inte köpa ett tillskott som innehåller både kalk och vitaminer då skäggagamen behöver mycket mer kalk jämfört med multivitaminer.

Kalk är den vardagliga benämningen på kemiska föreningar av kalcium som är ett grundämne. Kalcium är alltså basen och kalk är t.ex. en blandning av kalcium, syre och väte (kalciumhydroxid, släckt kalk).

Varje gång man ska ge skäggagamen insekter ska dessa pudras med kalk innan.

När man ska köpa kalk så finns det i 2 olika varianter, den med D3 och den utan. D3 vitamin är viktig för skäggagamen ska kunna tillgodo se sig UVB strålningen när den solar. D3-vitamin går dock att överdosera, så lämpligast är att ge kalk som innehåller D3 ungefär var 3-4 gång man ger kalk.

Multivitaminer till reptiler innehåller också D3. Till skäggagamer som är under 6 månader ger man multivitamin 2 gånger i veckan. När det är äldre räcker det med att ge multivitamin 1 gång i veckan.

Hantering och miljö

Om och hur mycket man ska hantera sin skäggagam är såklart upp till var och en. Men en upplysning om att hantering, speciellt under vintertid, i vår torra inomhusluft orsakar t.ex. uttorkning av slemhinnor med luftvägsproblem som följd. Till skillnad från människor så saknar reptiler faktiskt instinkt att öka vätskeintaget när de blir uttorkade, och det kan på sikt leda till njurskador. Nedsatt njurfunktion är i dagsläget en av de största dödsorsakerna på reptiler i Sverige idag. Vanliga symptom på nedsatt njurfunktion är försämrad aptit, avmagring, blek munslemhinna, ibland även dålig andedräkt, trötthet och nedsatt muskelstyrka.

Blir de utsatta av för kall/kylig miljö, t.ex. nere på golvet, finns det en risk att den kan få en förkylning eller lunginflammation. Skulle skäggagamen råka ut för en förkylning/lunginflammation kan den nysa/hosta, och den kan väsa/pipa när den andan. Man bör då genast uppsöka veterinär för vård.

Till skillnad från utanför terrariet så ska man i terrariet anpassat temperaturen och luftfuktigheten så den lämpar sig bäst för skäggagamens hälsa. Tar man då ut den så utsätt den för en miljö/luft den inte är anpassad för att vistas i. Därför bör man inte plocka ut sin skäggagam ut ur terrariet mer än nödvändigt. För även om det är kortade perioder så kan även det orsaka skada, och gör man så fler gånger... många bäckar små.

Självklart finns det fall när man ändå måste plocka ut sin skäggagam ur sitt terrarium, t.ex. när man ska städa eller göra en hälsokontroll. Men desto mer man låter skäggagamen vistas i sin rätta miljö desto bättre för den.

De gångerna man väl måste lyfta ut sin skäggagam så ska man undvika att komma och plocka upp den rakt ovanifrån, då det lätt förknippar detta som ett hot (tänk rovfåglar i det vilda). Istället bör man komma från sidan och plocka upp den. Ge den rejält med stöd under hela kroppen och fötter.

Det är viktigt att man är lugn när man ska handskas med sin skäggagam. Det är tillräckligt stressande för dem att lyftas upp ändå. Skäggagamer är djur trots allt, och det finns alltid en risk att de kan bitas. Att bli biten av en skäggagam kan göra ont. Viktigt då är att man inte rycker undan och stressas upp. Det är väldigt lätt att man lyckas skada skäggagamen då annars.

Skäggagamer kan vara otroligt snabba när de väl vill, och är väldigt duktiga på att hoppa. Man bör därför vara försiktig så man inte tappar dem från hög höjd så de riskerar att skada sig.

Brumering/dvalning

Många skäggagamer reagerar naturligt när höstmörkret kommer och blir tröttare, sänker sin ämnesomsättning och tappar aptiten, aktiviteten minskar och till slut drar dom sig undan för att sova. Dom kan antingen gräva ner sig eller lägga sig i en grotta. En del lägger sig helt enkelt bara på sin favoritplats.

Brumeringen kan pågå några veckor till flera månader, en del sover i ett streck och en del kan vakna emellanåt. Det är individuellt hur lätt en skäggagam i fångenskap brumerar, ibland kan man få lov att hjälpa till genom att stimulera årstider i terrariet. För att efterlikna den normala temperaturförändringen kan man successivt korta ner antalet ljusstimmar i ett par dagar, tills man når den önskade vintertiden.

Viktigt är också att samtidigt minska ner på maten, magen bör alltid vara tom när skäggagamen brumerar. Den klarar sig tills den vaknar, och ska inte erbjudas föda under brumeringen. Skulle skäggagamen råka ha mat kvar i magen när den börjar brumera finns det risk att det ruttnar inne i magen på den, vilket kan leda till olika sjukdomar.

Man kan däremot hålla vattnet fräscht och fortsätta byta det varje dag, luftfuktigheten är fortfarande viktig eftersom luften blir mycket mer torr under vintern. Man kan då t.ex. spraya vatten i terrariet utan att störa skäggagamen. OBS! Spraya inte på skäggagamen!!! Detta riskerar att göra skäggagamen nerkyld som kan göra den förkyld då den inte lägger sig på solplatsen och solar som vanligt.

En del väljer att släcka sina uvb lampor helt för att spara på lampan, och en del har dom tända några timmar om dagen. Det bestämmer man själv hur man vill göra, en skäggagam sover ändå. Några grams viktförändring är inget konstigt, men märker man att skäggagamen tappar mycket i vikt bör brumeringen avslutas och veterinär uppsöks för hälsokoll.

En del väljer att göra en hälsokontroll innan brumeringsperioden kommer, då vet man att skäggisen är okej och att det bara är att låta den sova. Att tänka på är också att inte alla skäggagamer vill brumera vintertid, det är alltså inget konstigt om den bestämmer sig för att sova på våren till exempel. Viktigt är också att skäggagamen är vid god hälsa, en sjuk skäggagam bör inte brumera. Det råder olika diskussioner huruvida en ung skäggagam under ett år bör brumera eller inte, eftersom dom fortfarande växer och behöver äta. Det vi vet är att dom blir klart påverkade dom också utav årstiderna, och kan bli sömninga. Är dom över 6 månader kan dom brumera till viss del, men inte i samma utsträckning eller lika länge som en vuxen gör. Man bör ha en ung brumerande skäggagam under noga uppsikt och ha koll så den inte tappar för mycket i vikt.

Vanliga nybörjarfel

När man först får hem sin nya ödla är det ganska självklart att man vill plocka ut dem ur terrariet och handskas med dem. Men för att en skäggagam ska må bra så är detta något man bör undvika. För en skäggagam som precis kommit till ett nytt hem är mycket stressande för den. Att man då ska ta ut den från terrariet leder till att den stressas än mer. Blir det stressade kan det i sin tur bland annat leda till att de inte vill äta, eller om det blir mycket stressade och ovanliga fall att de dör pga stress.

Ett bra knep för att få dem att känna sig tryggare i sitt nya terrarium kan vara att täcka över vissa sidor av terrariet. Det gör att det inte blir lika mycket liv och rörelse utifrån som kan skrämman upp skäggagamen.

Att mata sin skäggagam direkt när man får hem den kan få samma konsekvenser som att handskas med dem. Det man kan göra är att ställa in en liten skål med sallad, då har den tillgång till mat. Men man bör vänta ca 1 vecka innan man ger animalisk föda, så den hinner anpassa sig till sitt nya hem.

En skäggagam som inte vill äta försöker man mata för ofta är en vanlig grej när man är ny. Detta kan vara otroligt stressande för ödlan och få helt motsatt effekt, så den inte vill äta alls. Försök inte flera gånger på dag, utan vänta tills nästa dag, eller vänta 2 dagar innan man försöker igen. Så länge skäggagamen har tillgång till sallad och någon mjölmask/zophobas behöver man inte vara orolig. Är man orolig ändå så kontakta en reptilkunnig veterinär och rådfråga.

När man köper terrarium som nybörjare vet man oftast inte hur pass snabbt sin ödla kommer att växa. Det många gör fel är att man köper ett ganska litet terrarium som de snabbt växer ur. Köp ett terrarium som kan hålla en fullväxt skäggagam från början så kan man spara ganska många kronor på det sen, då man slipper köpa ett nytt efter en viss tid. Tycker man att det är för stort så kan man bara dela av terrariet med en glasskiva eller liknande, under den tiden skäggagamen inte är så stor.

När man ska köpa sin första skäggagam åker man oftast till sin lokala djur/zoo-handel för att införskaffa alla tillbehör. Detta gäller även när man ska köpa belysningen. Tyvärr är inte kunskapen om vad skäggagamer behöver för belysning allt för stor, och det leder till att butikerna ofta säljer fel/inte lämplig belysning till folk. Läs gärna på lite mer om just belysning innan det ska köpas in då det är en så pass viktig del för skäggagamer och deras välmående. En liten tumregel man kan gå efter är att man ska hålla sig borta från kompaktlysrör, röda lampor och LED.

Skäggagamer är ödlor som kommer från väldigt torra landskap, där det knappt bildas pölar när det regnar. Att man då ska ta ut sin skäggagam och bada den frekvent är inte bra för den. Har man ett litet bad ståendes i terrariet behöver man aldrig ta ut skäggagamen för att bada den, förutom vid några undantag.

Det första undantagen är om den har problem med ömsningen, eller om den blivit förstoppad.

Även fast man säger att skäggagamer är ökenlevande reptiler betyder inte de att de kommer ifrån landskap där det bara finns en massa sand. Man bör därför inte heller ha enbart sand som bottenstrat. Det är inte naturligt för dem och kan orsaka förstoppning om de lyckas äta utav det. Läs under rubriken "Bottenstrat" om vad man bör använda.

En eller två skäggagamer

En vanlig fråga som ofta ställs är följande; Jag har en skäggagam, bör jag skaffa en kompis/partner till den?

Ett kort och enkelt svar är "Nej".

Skäggagamer är solitära djur och trivs bäst ensamma. Så att skaffa en till skäggagam för att ge den första "en kompis" bör man skippa.

Har man flera skäggagamer tillsammans dock så kan man få ett tydligare beteende från deras sida dock. Men man måste ha i åtanke att de kan finnas risker med det när två individer blir instängda på en begränsad yta.

Två hanar tillsammans?

Två hanar ska man ALDRIG ha tillsammans. Skäggagamshanar är enormt måna om sina egna revir. Har man två hanar kommer det garanterat förr eller senare sluta i slagsmål, och när det väl smäller går det fort. Finns många fall där den ena hanen har dödat den andra trots att de såg ut att vara vänner dagen innan. Har du två hanar måste du separera dem direkt!

Två honor tillsammans?

Det finns ingenting som garanterar att detta går bra. Oftast kan det gå bra, men det finns som sagt inga garantier. Det finns risk att den ena är mer dominant än den andra, och då bör man genast separera dem.

En hane och en hona

En hane och en hona kan fungera att ha ihop, i alla fall tidvis. Man bör inte hålla dem tillsammans under hela året dock, speciellt inte under parningssäsongen som infaller under sommarhalvåret.

En hane har en tendens att vara på en hona väldigt mycket vilket leder till att honan kan bli väldigt stressad då hon inte har någon chans att komma undan. Hanen kan dessutom bli väldigt hårdhänt när han blir upphetsad och då bita sig fast i honan och kan därmed skada henne.

Har man en hane och en hona tillsammans kommer det förr eller senare leda till att de parar sig, honan blir gravid och lägger sedan ägg. Självklart behöver man inte kläcka äggen genom att bara plocka bort dem. Men om en hona ständigt behöver bli med ägg kommer det slita otroligt mycket på henne och förkorta hennes liv avsevärt.

Avel och Könsskillnad

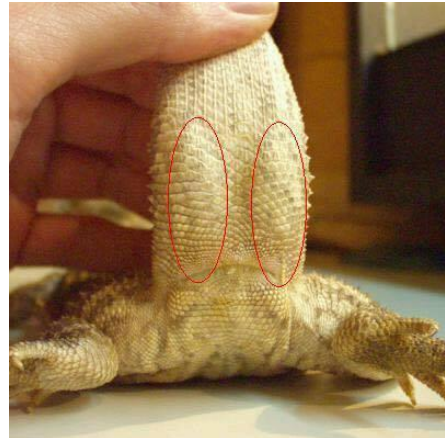
Det finns flera sätt att skilja en hona från en hane. Dels har hanen lite kraftigare huvud med mörkare "skägg". Om man försiktigt lyfter på svansen när skäggagamen sitter på en plan yta, kan man se att hanen har två långsgående "bulor" bakom kloaköppningen. Det är konturerna av hemipenisarna. Honorna saknar dessa upphöjningar men kan ha en mindre triangulär "bula" strax bakom kloaken. Lyser man med ficklampa mot svansen, syns det tydligare.

Avel är något man ofta börjar fundera på när man har ett par, men tänk noga igenom innan du väljer att kläcka en kull. Marknaden idag är redan mättad, och det kan bli svårt att få juvenilerna sålda. Man kan behöva få räkna med att det kan ta upp till ett år, och finns verkligen den platsen och möjligheten? Det kostar ju även en slant. Skäggagamer hör till de lättaste ödlorna att avla på, men dom måste vara friska, i gott skick, könsmogna och vuxit färdigt - det vill säga minst 18 månader gamla.

När hanen parar sig med honan, biter han sig fast i nackskinnet på henne. När parningen är över är det bäst att ta bort hanen från honorna för att minska stressen.

Om en hona blivit befruktad tar det ca 4-5 veckor innan hon lägger sina ägg. Tänk på att ge extra kalk nu eftersom det går åt mycket till skalbildningen. Ge rikligt med mat, pinkisar är ett mycket bra fodertillskott under denna tid då de innehåller stora mängder kalcium, andra mineraler och energi (fett). Ungefär en vecka innan äggläggning brukar honan sluta äta så bli inte orolig, hon kommer äta som en häst direkt efter äggläggningen.

Normalt lägger honan 10-20 ägg per omgång och kan lägga flera omgångar så det kan bli mycket ägg. För att honan villigt ska lägga sina ägg måste hon ha en plats att gräva ner sina ägg på. Man kan använda djurtransportboxar i plast eller något annat som man fyller med en blandning av jord och sand. Vill inte honan gräva i lådan så prova med att öka på djupet av substrat och/eller gräv en liten grop i lådan och sätt ner honan. De vill helst ha det skyddat så att sätta upp ett litet skydd ovanför lådan kan vara en bra idé.

Äggkläckning

Det finns några tips på hemmabyggen man kan göra, men jag föredrar en riktig äggkläckare som t.ex. Herp Nursery II. Gör i ordning en ägglåda med vermiculite, jag brukar ta lådor som t.ex. insekterna kommer hem i, gör hål i vardera hörn på locket.

Vermiculiten lägger jag först i blöt i ca 20 minuter, sen kramar jag ur den lätt (det ska inte droppa om den) och lägger i ägglådan. Trycker till med tummen innan jag lägger ner ägget, och radar upp dom med ca 2-3 cm mellanrum. Eftersom äggen bör ligga still, underlättar det att märka äggen med giffri penna - då kan du snabbt se om något rullat och kan vända tillbaka försiktigt.

Temperaturen i kläckaren ska ligga mellan 27 och 30 grader. 29 grader är optimalt och värme över 30 grader ökar risken kraftigt för missbildningar och död. Har du en torrkläckare (som herp nursery) så sätt in en skål med vatten och se till att den alltid är full. Går allt som det ska kläcks ungarna mellan 50 och 75 dagar senare. De kläcks allihop inom loppet av några dagar, så när du ser den första vet du att resten är på väg.

Ömsning

När en skäggagam är liten och växer så kommer de att ömsa väldigt ofta. Till skillnad från ormar så ömsar inte skäggagamer hela sin kropp på en gång, utan små delar här och där. Innan de börjar ömsa så tappar skäggagamen sin färg, och blir ganska gråaktig på området den kommer ömsa på.

Har man inrett terrariet rätt och har rätt fuktighet så kommer ömsningen gå bra till. Ibland kan de dock behöva lite hjälp att få bort gammal öms, och man kan då hjälpa till att plocka bort det med fingrarna.

Sitter ömsen fast för mycket så kan man även hjälpa skäggagamen en liten bit på traven med att ge den ett ljummet bad. Bäst är dock att låta skäggagamen sköta denna del själv genom att erbjuda ett litet bad i terrariet. Att plocka ut skäggagamen och ge den ett bad bör man göra mer som sista utväg om den börjar besväras och få problem av ömsningen.

Förstoppning

Ödlan kan ibland av olika orsaker bli förstoppad, det finns då lite olika knep att prova för att få igång magen på dem igen.

Om man har enbart sand som bottensubstrat, kan det hända att ödlan får i sig av sanden och blir förstoppad. I vissa fall kan det vara förödande om skäggagamen råkar äta sanden. Sanden kan bilda klumpar i magen och i värsta fall sluta med att ödlan avlider. Misstänker man att ödlan ätit sand och fått väldigt stor mage, som man känner att det knastrar i när man klämmer på, bör veterinär uppsökas

Det finns då lite olika knep att prova för att få igång magen på en skäggagam för att få den att göra sina behov.

Man kan prova att bada ödlan i lagom ljummet vatten i minst 15 minuter, massera magen och runt kloaken.

Ge extra vatten att dricka i ett par dagar, då vatten är laxerande. Ge lättsmält mat om ödlan vill äta. Hjälper inte bad och extra vatten kan man prova att mata med paraffinolja eller matolja. Olja smörjer tarmarna och underlättar att få ut avföringen.

Ha hela tiden koll på allmäntillståndet hos din odla, blir den försämrad och fortfarande inte bajsat när det närmar sig 14 dagar - kontakta veterinär.

Tänk på att vid brumering har ödlan tömt magen och behöver inte bajsas.

Vanligaste sjukdomarna

Även om vi inte skulle vilja så kan det hända att våra skäggagamer blir sjuka. Misstänker du att din skäggagam är sjuk måste du kontakta veterinär. Ring veterinären och rådfråga vad du bör göra.

Här är några av de vanligaste sjukdomar som drabbar skäggagamer:

- Metabolic Bone Disease/Benskörhet
- Njursvikt
- Munröta
- Tandsten
- Svampinfektion
- Fetma/övervikt

Försäkring och veterinär

I dagsläget är det enbart Agria man kan vända sig till om man vill försäkra sin skäggagam. Vill man försäkra sin skäggagam där så kommer det kosta ~600-800kr per år och ödla beroendes på vad man väljer för tillval som ska ingå i försäkringen.

Man kan inte räkna med att ens skäggagam alltid kommer vara frisk och kry, och man måste då räkna med att man kanske måste göra ett veterinärbesök. Veterinärbesök kan ofta dra iväg i pris om det är något lite allvarligare man måste göra, och det kan då vara skönt att ha en försäkring som kan hjälpa en i dessa fall.

Har man flera djur så är det kanske inte ekonomiskt hållbart att ha alla djur försäkrade. Man bör då se till att man kanske varje månad lägger undan en summa pengar som är dedikerade till veterinärbesök utifall att det skulle behövas. Det är trots allt din skyldighet som djurägare att vara ansvarig för din skäggagams hälsa och välmående. Har man inte ekonomisk täckning utifall att man skulle behöva göra ett veterinärbesök ska man ej ha djuret ifråga.

Ett tips för att få en liten hälsokontroll kan vara att istället för att lämna in ödlan till veterinären på en årlig hälsoundersökning kan vara att lämna in ett avföringsprov. Därigenom kan man få en bra statusindikering om hälsan på din skäggagam.

Källor

<http://www.thebeardeddragon.org/types-of-bearded-dragons.php>

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/mk/0/0a/Bearded_Dragon_Range_by_Species_mk.png

https://www.terrarietjur.se/?page=caresheet&sub=lizards&specie=p_vitticeps

<https://www.terrarietjur.se/?page=info&sub=light>

<http://reptiler.ifokus.se/articles/4d716804b9cb46224407649c-skaggagam-pogona-vitticeps>

<https://www.djurvardguiden.se/artikel/skotsel-av-skaggagam/>

<http://www.morion.com/teo/svenska/erfarenhet/frame.html>

<https://www.beardeddragon.org/index.php>

<http://www.beardeddragonlady.com/morphs.html>

<http://bdogroup.org/gencaire/morph/morph.html>

<http://www.jordbruksverket.se/amnesomraden/djur/olikaslagsdjur/orमारochodlor.4.62af51191240430af4d80002653.html>

<http://www.uvguide.co.uk/>

<http://www.reptilesmagazine.com/Reptile-Health/Habitats-Care/Reptile-Lighting-Information/>

<http://www.fagelkliniken.se/djurslag/reptil/sk%C3%A4ggagam>

<http://www.repashy.com/>

<http://www.agria.se/smadjur/smadjursforsakring/>

<http://www.beardeddragonforum.com/>

<http://www.australianbeardies.net/index.php>

<http://www.mybeardeddragons.co.uk/bdforum/>

<http://www.reptileknowledge.com/supplies/uvb-lamps.php>